

MAHALLA INSTITUTINING BOLA RIVOJLANISHIDAGI ROLI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika fakulteti

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Yusupova Kumushoy

email:kumushyusupova685@gmail.com

tel: +998883510104

Annotatsiya: Ushbu maqolada milliy qadriyatlar, tarbiyaviy jarayonlar, ijtimoiy birdamlik, mahalla institutida amalgam oshirilgan ma'naviy-marifiy tadbirlar, bolalarni axloqini, tarbiyalashda asosiy manbalar, mahalliy an'analar, mahalla tomonidan ijtimoiy yordamlar ko'rsatilishi, mahalliy faollar tomonidan ehtiyojmand oilalarning bolalari ta'lim olishi, urf-odatlar haidagi fir va mulohazalar keng tarzda yoritilgan.

Kalit so'z: Rivojlanish, milliy qadriyatlar, ijtimoiy birdamlik, urf odatlar, an'analar, tarbiya, axloq, ijtimoiy yordam

Абстрактный: В данной статье рассматриваются национальные ценности, образовательные процессы, социальная солидарность, духовно-просветительская деятельность, проводимая в районном учреждении, основные источники воспитания нравственности детей, местные традиции, оказание социальной помощи районом, воспитание детей из малообеспеченных семей путем широко освещаются мысли и мнения местных активистов об обычаях и традициях.

Ключевое слова: Развитие, национальные ценности, социальная солидарность, обычаи, традиции, воспитание, нравственность, социальная помощь

Abstract: This article extensively covers national values, educational processes, social solidarity, spiritual and educational activities implemented at the

mahalla institute, the main sources for raising children's morals, local traditions, social assistance provided by the mahalla, education of children from needy families by local activists, and opinions and comments on customs.

Keyword: *Development, national values, social solidarity, customs, traditions, upbringing, morality, social assistance*

Kirish

Mahalla – jamiyatning asosiy ijtimoiy tuzilmalaridan biri bo'lib, milliy qadriyatlarni asrash, odamlar o'rtasida birdamlik va hamjihatlikni shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, bolalar rivojlanishida mahallar instituti tarbiyaviy, ijtimoiy va ma'naviy manba sifatida katta ahamiyat kasb etadi. Mahalla bolani nafaqat oila muhitidan tashqaridagi ijtimoiy muhit bilan tanishtiradi, balki uning shxsiyati shakllanishida ko'mak beradi.

Ma'naviy tarbiya va qadriyatlarni singdirish

Bolalarning axloqiy rivojlanishida mahalla muhitining o'rni beqiyosidir. Mahalla tadbirlari, masalan, bayramlar, hasharlar, turli jamoaviy uchrashuvlar va marosimlar orqali bolalar ezgulik, hurmat va mehr-muhabbat kabi fazilatlarni o'zlashtiradi. Mahalla oqsoqollarining donishmandligi va tajribasi bolalar uchun hayot maktabi vazifasini bajaradi. Bu orqali bola o'z xalqining tarixini, madaniyati va qadriyatlarini anglay boshlaydi.

Asosiy qism

Ijtimoiylashuv va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish

Mahalla bolalarining ijtimoiylashuv jarayonini ta'minlaydigan muhim makondir. Bu yerda bola o'z tengdoshlari bilan muloqot qilishni, jamoada o'z o'rnini topishni o'rganadi. Turli sport musobaqalari, madaniy va ilmiy to'garaklar bolalarda nafaqat jismoniy sog'lomlikni, balki jamoaviylik, liderlik va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ijtimoiy qo'llab-quvatlash va himoya. Mahalla fuqarolar yig'ini ehtiyojmand oilalar va bolalarni qo'llab quvatlashda muhim rol o'ynaydi. Bolalarning ta'lim olishi, sog'lom va muhitda yashashi mahalla faollarini diqqat markazida bo'ladi. Ayniqsa, ota-onasi yo'q yoki qiyin sharoitda yashayotgan

bolalar uchun mahalla xavfsiz va qo'llab-quvatlovchi makon bo'lib xizmat qiladi. Milliy va madaniy merosni avlodlarga yetkazish mahallada tahkil etiladigan tadbirlar, masalan, Navro'z bayrami, Qurbon hayiti va boshqa milliy marosimlar bolalarni o'z milliy qadriyatlarini hurmat qilishga o'rgatadi. Shu tariqa, mahalla bolaning nafaqat ma'naviy, balki madaniy shakllanishida ham ishtirok etadi. Mahalla instituti milliy qadriyatlarimizni asrab-avaylash va ijtimoiy birdamlikni ta'minlashda muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, bollar rivojlanishi jarayonida mahalla keng miqyosda tarbiyaviy, madaniy va ijtimoiy ko'makchi sifatida xizmat qiladi. Mahalla oila bilan yaqin aloqada bo'lib, bolani tarbiyalash jarayonida muhim ko'makchi sifatida ishtirok etadi.

Mahalla faollari ota-onalar bilan bolalarning ta'lim va tarbiyasi borasida maslahatlashadi, zarur hollarda ularni qo'llab-quvatlaydi. Ayniqsa, qiyin tarbiyalanuvchi bolalar uchun maxsus tadbirlar va suhbatlar tashkil etiladi. Bu esa bola va uning oilasini ijtimoiy muhitga yaxlit integratsiya qilishga yordam beradi. Mahallada faoliyat yurutuvchi ijtimoiy pedagog va psixologlar bolalarning ruhiy holatini o'rganib, ularga kerakli yordam ko'rsatadi. Masalan, ota-onasi chet elda ishlayotgan bolalar yoki notinch oilalarda yashayotgan bolalar uchun maxsus tadbirlar tashkil qilinadi. Shu bilan birga, bolalar uchun xavfsiz o'yin maydonchalari va to'garaklar yaratiladi. Mahalla bolalarning turli sohalardagi iqtidorlarini aniqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Mahallalarda sport musobaqalari, qo'shiq aytish, raqs va hunarmandchilik kabi tadbirlar o'tkaziladi. Ushbu tadbirlar orqali bolalar o'z qobiliyatlarini namoyon qiladi va o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Mahalla bolalarning huquqlarini himoya qilish bo'yicha ham faoliyat yuritadi.

Mahalla fuqarolar yig'ini tomonidan yetim yoki ehtiyojmand oilalardagi bolalar uchun maxsus qo'llab-quvvatlovchi dasturlar amalga oshiriladi. Bolalarning o'qishga bo'lgan huquqi ta'minlanadi va ta'lim olish uchun sharoit yaratiladi. Mahalla orqali bolalarda milliy qadriyatlar va diniy ma'rifatni shakllantirishga katta e'tibor qaratiladi. Bollar Navro'z, Ramazon va Qurbon hayiti kabi bayramlar orqali xalqning madaniy va diniy qadriyatlarini anglaydi. Bu ularda hurmat, bag'rikenglik

va mehr-oqibat kabi fazilatlarni shakllantiradi. Mahalla hududida hasharlar tashkil qilish, yashil hududlarni saqlash va ko'kalamzorlashtirish ishlari orqali bolalarda ekologik tarbiya va tabiatga mehr uyg'otiladi. Bu jarayonda bolalar jamoaviy mehnat qilishni o'rganadi va tabiatni asrash mas'uliyatini anglaydi.

Mahalla va ta'lim muassasalari birgalikda ishlash orqali bolalarning bilim olishiga va ijtimoiy rivojlanishiga hissa qo'shadi. Mahalla fuqarolar yig'ini o'quvchilarni nazorat qiladi, ularning darslarga muntazam qatnashishini ta'minlaydi va ijtimoiy muammolarni bartaraf etishiga yordam beradi.

Xulosa

Mahalla institutining bola rivojlanishidagi o'рни faqat tarbiya bilan cheklanmay, bolalarning har tomonlama kamol topishi uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Bu institutning faoliyatini kuchaytirish nafaqat bolalar, balki butun jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun muhimdir. Shu bois, mahalla institute faoliyatini modernizatsiya qilish va uning tarbiyaviy salohiyatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi zarur.

Mahalla – bu nafaqat jamiyatning eng qadimiy bog'ini balki bolani har tomonlama voyaga yetkazishda beqiyos ahamiyatga ega tarbiya maktabidir. Bolaning axloqi, odobi, mehr-oqibati, hamjihatlik va o'zaro hurma kabi insoniy fazilatlari aynan mahalla muhitida shakllanadi. Ota-ona, qo'shnilar, oqsoqollar va mahalla faollarining birgalikdagi sa'y-harakatlari tufayli bola o'zligini anglaydi, el-yurtga foydali inson bo'lib ulg'ayadi. Shunday qilib, mahalla instituti bilan kamolotida oilada keying neng muhim tarbiyaviy o'choq sifatida jamiyat hayotida muhim o'rin tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. “Mahalla: O'zbek xalqining ijtimoiy-madaniy tuzilmasi” – O.M.Sharipov (2005)
2. “Bolalar tarbiyasi: Nazariy asoslar va amaliyot” – Sh.M. Yusupov (2010)
3. “Sotsial pedagogika: Tarix va nazariya” – M.A.Tursunov (2008)
4. “Mahalla va jamiyat: Ijtimoiy integratsiya va taraqqiyot”-F.A.Jalolov (2012)

5. “O‘zbekistonning ma’naviy-madaniy qadriyatlari” – N.M.Qosimova (2016)
6. “Ijtimoiy pedagogika va bola tarbiyasi” – B.I.Qosimov (2014)
7. “Pedagogika va psixologiyaning asosiy tushunchalari” – D.A.Usmanov (2011)

